

דף הנחות:

- בתשובתיכם התבססו על ההנחות הבאות, אלא אם כן מניסוח השאלה עולה במפורש אחרת:
1. המסים מוטלים על הפרטים בלבד, אין מסים עקיפים וסובסידיות וכל הרווחים מחולקים.
 2. שער הריבית הריאלי חיובי (= גדול מאפס).
 3. הצריכה הפרטית תלויה בהכנסה הפנויה ובשער הריבית.
 4. ההשקעה תלויה בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
 5. כאשר מדובר במשק שנמצא באבטלה, יש להניח כי הוא יימצא באבטלה גם לאחר השינויים המפורטים בשאלה.
 6. המשק מצוי תמיד במצב של שיווי משקל. כל שינוי אקסוגני מביא את המשק לשיווי משקל חדש באופן מיידי. אין שינוי אקסוגני פרט לאלה המתוארים בשאלה.
 7. בכל השאלות הנוגעות למודל קיינס מתווספות ההנחות הבאות:
 - 7.1. במשק מוטל מס קבוע בלבד, כלומר אין מס יחסי.
 - 7.2. הנטייה השולית להוציא, MPE , קטנה מ-1.
 8. מערכת הבנקים מצויה תמיד בדיוק בגבול הרזרבה הדרוש. כל שינוי אקסוגני מביא את המערכת מיד לגבול הרזרבה. ההתאמות נעשות באמצעות פיקדונות עובר ושב.
 9. הציבור מחזיק סכום קבוע במזומן.
 10. היצע הכסף (היתרות הנומינליות) קשיח לחלוטין ביחס לשער הריבית ונקבע על ידי הבנק המרכזי.
 11. הביקוש לכסף תלוי בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
 12. בכל השאלות הנוגעות לשוק המט"ח מתווספות ההנחות:
 - 12.1. הממשלה נוקטת מדיניות של שער חליפין נייד ותנועות הון חופשיות.
 - 12.2. המשק הוא קטן ביחס לעולם, ואין לו השפעה על רמת המחירים ועל שער הריבית השוררים בעולם (כלומר, רמת המחירים בעולם ושער הריבית העולמי הם אקסוגניים).
 - 12.3. תנועות ההון תלויות בגורמים אקסוגניים, וכן בהפרש שבין שער הריבית המקומי לשער הריבית העולמי.

חלק א (60 נקודות)

(5 נק' לכל שאלה)

לפניכם 12 שאלות רב־ברירה. יש לענות על כולן.
לכל שאלה עליכם לבחור בתשובה אחת, הנראית לכם הנכונה ביותר.
את התשובות יש לסמן בדף התשובות המצורף בסוף השאלון.

שאלה 1

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה.

כתוצאה מפדיון של אג"ח, כמות הכסף גדלה ב-1%. לפיכך:

- רמת המחירים תעלה בפחות מ-1%
- רמת המחירים תעלה ביותר מ-1.
- רמת המחירים תעלה ב-1% בדיוק
- שיעור העלייה ברמת המחירים תלוי בנטייה השולית לצרוך ובנטייה השולית להשקיע.
- רמת המחירים לא תשתנה כי מדובר בניטרליות של הכסף.

שאלה 2

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה.

נתון כי הצריכה הפרטית תלויה רק בהכנסה הפנויה וההשקעה תלויה רק בריבית.
הממשלה החליטה להקטין את הצריכה הציבורית, ושוקלת שתי חלופות:

- (1) להקטין את המסים באותו הסכום.
- (2) להקטין את מכירת האג"ח לציבור באותו הסכום.

לפניכם טענות המתייחסות להשוואה בין שתי החלופות. איזו מהן נכונה?

- שער הריבית ירד באותו שיעור בשתי החלופות.
- שער הריבית יעלה בשתי החלופות.
- התוצר לא ישתנה כי המשק בתעסוקה מלאה.
- האבטלה תהיה גדולה יותר אם תבחר חלופה (2).
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

המשך הבחינה בעמוד הבא

שאלה 3

התייחסו לשיווי משקל חלקי בשוק המט"ח. הניחו כי במקביל עלתה הריבית העולמית והציבור שינה את טעמו והגדיל את ההוצאה על מוצרים מיובאים בכל רמה של שער חליפין. כתוצאה משתי התרחשויות אלה:

- א. יהיה פיחות בערך המטבע המקומי.
- ב. לא ניתן לקבוע מה יקרה לשער החליפין.
- ג. יהיה ייסוף בערך המטבע המקומי.
- ד. עודף היבוא יגדל.
- ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

שאלה 4

ממשלת ישראל ביצעה את הפעולות הבאות בשנה שעברה:

1. פרעה (החזירה) חוב לבנקים זרים בסכום של 200 מיליון דולר במזומן.
2. שילמה במזומן 10 מיליון דולר תשלומי ריבית על יתרת החוב.
3. רכשה מחברה אמריקאית ציוד צבאי ב-140 מיליון דולר, מתוכם 100 מיליון שולמו במזומן והשאר ניתן כמתנה מממשלת ארה"ב.

רישום פעולות אלו במאזן התשלומים יגרום ל:

- א. הגדלת הגירעון בחשבון השוטף ב-150 מיליון דולר.
- ב. הגדלת הגירעון בחשבון השוטף ב-110 מיליון דולר.
- ג. הפחתת יתרות המט"ח ב-350 מיליון דולר.
- ד. לא יהיה שינוי בחשבון ההון.
- ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

שאלה 5

נתוני החשבונאות הלאומית של משק מסוים בשנה שעברה מראים שסך החיסכון של המשק (סכום החסכונות של משקי הבית, של הממשלה ושל הפירמות) קטן מההשקעה במשק. מכאן ניתן להסיק כי:

- א. היצוא גדול מהיבוא.
- ב. המשק בתעסוקה מלאה.
- ג. ייתכן שהיצוא שווה ליבוא.
- ד. סכום השימושים המקומיים קטן מהתוצר.
- ה. סכום השימושים המקומיים גדול מהתוצר.

שאלה 6

שנת 2018 נמדדו במשק הנתונים הבאים (במיליוני ש"ח):

100	–	צריכה ציבורית
90	–	מסים
20	–	תשלומי העברה
600	–	תוצר לאומי נקי
40	–	עודף יבוא
60	–	חיסכון אישי
10	–	השקעה ציבורית

מנתונים אלו ניתן להסיק, כי:

- הצריכה הפרטית – 510 והגירעון בתקציב הממשלה – 40.
- הצריכה הפרטית – 470 והגירעון בתקציב הממשלה – 40.
- הצריכה הפרטית – 410 והגירעון בתקציב הממשלה – 30.
- הצריכה הפרטית – 470 והגירעון בתקציב הממשלה – 30.
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 7

בעבר המשק הישראלי רכש בעולם נפט. כתוצאה מגילוי הגז במשק והתחלת הפקתו הקטין המשק את הרכישות של נפט בסכום של 3 מיליארד דולר לשנה.

בנק ישראל שוקל לקנות בכל שנה מט"ח בסכום של 3 מיליארד דולר ולצבור אותו ביתרות המט"ח, במטרה למנוע את ההשפעה של הפסקת הרכישות על שער החליפין.

מכאן ניתן להסיק כי (נתחו במסגרת שיווי משקל חלקי בשוק המט"ח):

- אם בנק ישראל לא יממש את תוכניתו אז יהיה פיחות בשקל, והתוכנית מונעת את הפיחות.
- אם בנק ישראל לא יממש את תוכניתו, אז שער החליפין של השקל לא ישתנה.
- אם בנק ישראל לא יממש את תוכניתו, אז יהיה ייסוף ריאלי בשקל והתוכנית מונעת את הייסוף.
- הפסקת רכישת הנפט מעלה את שער החליפין ורכישת המט"ח של בנק ישראל מורידה אותו כך שלא יהיה שינוי בשער החליפין.
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 8

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. כתוצאה מציפיות חיוביות בנוגע למצב הכלכלי של המשק, הפירמות הגדילו את ההשקעה לכל רמה של תוצר וריבית. מכאן ניתן להסיק כי:

- התוצר יגדל, ההשקעה תגדל והצריכה הפרטית תגדל.
- התוצר יגדל, לא ניתן לקבוע מה יקרה להשקעה ולא ניתן לקבוע מה יקרה לצריכה הפרטית.
- התוצר לא ישתנה, ההשקעה תגדל והצריכה הפרטית תקטן.
- התוצר יגדל, ההשקעה תגדל ולא ניתן לקבוע מה יקרה לצריכה הפרטית.
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 9

- להלן מספר טענות לגבי הקשר שבין הביקוש להשקעה במשק לבין שער הריבית. איזו מהן נכונה?
- א. ככל שהריבית גבוהה יותר, התשואה של היזמים מההשקעות גדולה יותר ולכן ההשקעה במשק גדולה יותר.
 - ב. ככל שהריבית נמוכה יותר, כדאי לפירמות להתייעל ולפיכך ההשקעה במשק תהיה קטנה יותר.
 - ג. ככל שהריבית גבוהה יותר עלויות המימון של המשקיעים גבוהות יותר ולפיכך ההשקעה במשק קטנה יותר.
 - ד. ככל שהריבית גבוהה יותר, התוצר גדול יותר ולכן כדאי להשקיע יותר וההשקעה במשק תגדל.
 - ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

שאלה 10

- משק נמצא בשיווי משקל ב**אבטלה**. שוק הכסף נמצא במצב המוצא בשיווי משקל. הממשלה נקטה במדיניות פיסקלית מרחיבה. הבנק המרכזי מעוניין לפעול כדי להחזיר את הריבית למצב המוצא. איזו מהפעולות הבאות מתאימה?
- א. קניית אג"ח מהציבור.
 - ב. העלאת הריבית המוניטרית.
 - ג. מכירת אג"ח לציבור.
 - ד. העלאת יחס הרזרבה המינימלי.
 - ה. כל הפעולות לעיל **אינן** מתאימות.

שאלה 11

- בשנה שעברה נמצא משק בשיווי משקל ב**תעסוקה מלאה**. הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית והיא מתלבטת בין שתי חלופות למימון תוספת ההוצאה:
- (1) מסים או (2) מכירת אג"ח לציבור.
- במשרד האוצר נערך דיון ונשמעו טענות המשוות בין החלופות. איזו מהן נכונה?
- א. בחלופת המסים הצריכה הפרטית תהיה גדולה יותר מאשר בחלופת האג"ח.
 - ב. בשתי החלופות שיעור עליית המחירים יהיה שווה.
 - ג. בחלופת המסים שיעור עליית המחירים יהיה גדול יותר מאשר בחלופת האג"ח.
 - ד. בשתי החלופות ההשקעה תקטן באותו הסכום.
 - ה. בחלופת המסים ההשקעה תהיה גדולה יותר מאשר בחלופת האג"ח.

שאלה 12

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. לפי הערכות כלכלנים צפויה ירידה בהשקעה במשק כתוצאה מציפיות של הפירמות למיתון. הממשלה והבנק המרכזי ערכו דיון במטרה למנוע את הגידול הצפוי באבטלה והוצעו כמה הצעות. איזו מהן עשויה להשיג את המטרה?

- א. העלאת יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש.
- ב. הגדלת תשלומי ההעברה על חשבון הגדלה במכירת האג"ח לציבור.
- ג. העלאת הריבית במשק.
- ד. קיצוץ בתשלומי ההעברה ובמסים באותו הסכום.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

חלק ב (20 נקודות)

יש לענות על השאלה הבאה, לנמק ולהציג חישובים.

שאלה 13 (20 נקודות – 10 נקודות לכל סעיף)

להלן נתונים (בש"ח) על משק סגור באבטלה בשער הריבית הקיים:
הביקוש לצריכה פרטית: $C = 420 + 0.75Y_d$, כאשר C הצריכה הפרטית ו- Y_d ההכנסה הפנויה.
הביקוש להשקעה: $I = 100 + 0.05Y$, כאשר I ההשקעה ו- Y התוצר.
הצריכה הציבורית שווה ל-200 ש"ח, הממשלה לא משקיעה ויש לה גירעון של 40 ש"ח בתקציב.
כמו-כן, נתון שהביקוש ליתרות ריאליות לא תלוי בתוצר.

ענו על שני הסעיפים הבאים בנפרד בהתבסס על נתונים אלה.

א. חשבו את משוואת הביקוש המצרפי ואת התוצר של שיווי במשקל.

משוואת הביקוש המצרפי: _____ תוצר שיווי המשקל: _____

ב. בשל משבר הקורונה הממשלה הגדילה את הוצאות הבריאות ב- 250 ש"ח, וגם הגדילה את תשלומי ההעברה ב-80 ש"ח. כל ההוצאות מומנו על-ידי מכירת אג"ח לציבור.
חשבו את השינוי בתוצר ואת השינוי בצריכה הפרטית כתוצאה מפעולות הממשלה.

השינוי בתוצר: _____ השינוי בצריכה הפרטית: _____

חלק ג (20 נקודות)

לפניכם שתי שאלות, 14 ו-15. יש לענות על שתיהן.
בכל אחת מהן מופיעות טענות. עליכם לקבוע לכל אחת מהטענות אם היא נכונה או לא נכונה ולנמק.
חשוב! הניקוד ניתן על הנימוק.

שאלה 14 (10 נקודות)

במערכת הבנקאות של המשק נתון כי יחס הרזרבה המינימלי כנגד פיקדונות העו"ש הוא 0.1.
הציבור החליט להקטין את כמות המזומן שבידיו ב-1,000 ש"ח ובמקביל הבנק המרכזי קנה אג"ח
מהציבור ב-300 ש"ח. כלכלנית טענה כי כמות הכסף תגדל ב-12,000 ש"ח.
הנימוק חייב לכלול חישובים מפורטים.

הטענה (נכונה/לא נכונה) _____

נימוק: _____

שאלה 15 (10 נקודות)

ישראל היא משק סגור הנמצא בשיווי משקל באבטלה. הבנק המרכזי נקט במדיניות מוניטרית
מרחיבה. כלכלנית טענה כי כתוצאה מפעולה זו:
(1) הצריכה הפרטית תגדל, (2) החיסכון במשק יקטן.
תארו את ההתרחשות במשק, וקבעו לגבי כל אחת מהטענות אם היא נכונה או לא נכונה.

טענה (1) (נכונה/לא נכונה) _____ טענה (2) (נכונה/לא נכונה) _____

נימוק: _____

ב ה צ ל ח ה !

דף נוסחאות החשבונאות הלאומית לבחינות סמסטר 2024א

הנחות מיוחדות לסמסטר זה

כל הרווחים מחולקים ולכן אין חיסכון עסקי, אין פחת.

סימונים

Y – תוצר

N – הכנסה לאומית

Yd – הכנסה פנויה

T – מסים נטו (מסים – תשלומי העברה)

G – צריכה ציבורית

C – צריכה פרטית

I – השקעה נקייה (סכום של IG – השקעה ציבורית ו-IB – השקעה עסקית/פרטית)

S – החיסכון של המשק (סכום של SP – החיסכון האישי ו-SG – החיסכון הציבורי)

IM – יבוא

X – יצוא

BD – גירעון בתקציב הממשלה

נוסחאות (משמאל לימין)

$$Y = N$$

$$Yd = Y - T$$

$$SP = Yd - C$$

$$SG = T - G$$

$$Y + (IM - X) = C + I + G$$

$$I = S + IM - X$$

$$G + IG = T + BD$$

פתרון

חלק א

1. ג
2. ד
3. א
4. ב
5. ה
6. ב
7. ג
8. ד
9. ג
10. א
11. ה
12. ב

חלק ב שאלה 13

סעיף א

לממשלה יש הוצאה לצריכה ציבורית של 200 וגירעון של 40 ולכן המסים נטו הם 160.
הצריכה הפרטית כפונקצייה של התוצר: $C = 420 + 0.75(Y - 160) = 300 + 0.75Y$

הביקוש המצרפי הוא: $AD = C + G + I = 600 + 0.8Y$

הנטייה השולית להוציא היא: $MPE = MPI + MPC = 0.05 + 0.75 = 0.8$

המכפיל הוא: $K = \frac{1}{1-0.8} = 5$

תוצר שיווי משקל: $Y^* = K \times A = 5 \times 600 = 3,000$

סעיף ב

פעולות הממשלה:

- הממשלה הגדילה את G ב-250 ש"ח, כלומר: $\Delta G = 250$.
- הממשלה הגדילה את תשלומי ההעברה ב-80 ומכיוון שהמסים נטו = מסים – תשלומי

העברה, הרי שהמסים נטו קטנו ב-80 ש"ח, כלומר, $\Delta T = -80$

לפיכך הביקוש המצרפי עולה והשינוי בגודל האוטונומי של הביקוש המצרפי הוא:

$$\Delta A = \Delta G - MPC \times \Delta T = 250 - 0.75 \times (-80) = 310$$

השינוי בתוצר: $\Delta Y = K \times \Delta A = 5 \times 310 = 1,550$

השינוי בהכנסה הפנויה: $\Delta Y_d = \Delta Y - \Delta T = 1,550 - (-80) = 1,630$

השינוי בצריכה הפרטית הוא: $\Delta C = MPC \times \Delta Y_d = 0.75 \times 1,630 = 1,222.5$

כלומר, התוצר גדל ב-1,550 והצריכה הפרטית גדלה ב-1,222.5.

חלק ג

שאלה 14

יחס הרזרבה הוא 0.1 ולכן מכפיל הפיקדונות = 10.
הפחתת המזומן בידי הציבור ב- 1,000 ש"ח מגדילה את הרזרבות של הבנקים בסכום זה.
קניית אג"ח מהציבור ע"י הבנק המרכזי מגדילה את הרזרבות ב- 300 ש"ח.
לכן הרזרבות גדלו ב- 1,300.
לפיכך העו"ש גדל ב- 1,300 כפול מכפיל הפיקדונות (10) = 13,000 ש"ח.
השינוי בכמות הכסף = לשינוי בעו"ש (גדל ב- 13,000) + השינוי במב"צ (קטן ב-1,000) = 12,000
לפיכך הטענה נכונה.

שאלה 15

תאור ההתרחשות: כמות הכסף גדלה -> היצע היתרות הריאליות גדל (זו ימינה)-> הריבית יורדת
-> עלייה בהשקעה ובצריכה הפרטית-> הביקוש המצרפי עלה-> התוצר גדל.
אפקט קיזוז -> הביקוש ליתרות ריאליות עולה-> הריבית עולה (אך עדיין נמוכה מהריבית במצב
המוצא)-> ההשקעה והצריכה הפרטית יורדות -> AD יורד ומקטין את התוצר אך בפחות מהשינוי
הראשוני.
בסה"כ התוצר גדל והריבית יורדת.
מכיוון שהתוצר גדל ואין שינוי במסים, אזי ההכנסה הפנויה גדלה.
הצריכה הפרטית גדלה, כי הן העלייה בהכנסה הפנויה והן הירידה בריבית מגדילות את הצריכה
הפרטית.

לפיכך טענה 1 נכונה.

ההשקעה גדלה כי הן העלייה בתוצר והן הירידה בריבית מגדילות את ההשקעה.
במשק סגור החיסכון שווה להשקעה, ולכן החיסכון גדל.

לפיכך טענה 2 לא נכונה.